

สภาพปัจจุบันของพญาอีสานบนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์

Current State of Isan Phaya on Social Media Area

เฉลิมพล แสงแก้ว และ²หอมหวล บัวระภา

¹Chalermpol Saengkae and ²Homhuan Buarabha

^{1,2}คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^{1,2}Faculty of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University.

¹Corresponding Author's Email: Chalermpol@kku.ac.th

Received: November 25, 2024; **Revised:** December 15, 2024; **Accepted:** December 16, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของพญาอีสานบนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ จากการศึกษาพบว่า พญาอีสานบนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์เริ่มปรากฏพร้อมกับการเกิดขึ้นของสื่อสังคมออนไลน์ใน พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา ปรากฏสภาพปัจจุบันของพญา 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านรูปแบบเนื้อหา คือ พญาดั้งเดิม หมายถึง พญาที่คงรูปแบบเดิมจากต้นฉบับ พญาผสม หมายถึง พญาที่ปรับเนื้อหาของรูปแบบเดิมให้เข้ากับยุคสมัย และพญาแต่งใหม่ หมายถึง พญาที่แต่งขึ้นใหม่ซึ่งมีเนื้อหาของยุคสมัยปัจจุบัน 2) ด้านกลุ่มผู้ใช้และช่องทางการใช้ กลุ่มผู้ใช้ประกอบด้วย กลุ่ม Gen Z (ช่วงอายุ 9 – 26 ปี) กลุ่ม Gen Y (ช่วงอายุ 27 - 41 ปี) กลุ่ม Gen X (ช่วงอายุ 42 - 56) กลุ่ม Baby Boomer (ช่วงอายุ 57 – 75 ปี) กลุ่มผู้อาวุโส (ช่วงอายุ 76 ปี ขึ้นไป) ในสถานภาพ/บทบาท/อาชีพ ดังนี้ พระสงฆ์/สามเณร พิธีกร/ผู้นำประเพณี หมอลำ/นักร้อง/นักแสดง เพลง นักประชาสัมพันธ์/นักวิชาการ/นักวิจัย นักเรียน/นักศึกษา/ครู/อาจารย์ ส่วนช่องทางการใช้นั้นพบในสื่อพิธีกรรม ประเพณี ความบันเทิง การศึกษาและสื่อสังคมออนไลน์ ที่มีความสะดวกและเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในปัจจุบัน และ 3) ด้านการใช้ประโยชน์พบว่า ใช้อบรมสั่งสอน สร้างความบันเทิง อนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รณรงค์เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ เป็นเครื่องมือให้การศึกษาและถ่ายทอดความรู้ และใช้แสดงความผูกพันของวิถีชีวิตในสังคมเกษตรกรรม ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งหมายถึง เครือข่ายทางสังคมที่วางอยู่บนพื้นฐานของการสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ต โดยเป็นการสร้างข้อมูล การแบ่งปันข้อมูล และการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ปรากฏพญา ได้แก่ 1) เฟซบุ๊ก 2) ยูทูบ และ 3) อินตาแกรม

คำสำคัญ: พญาอีสาน; สภาพปัจจุบัน; สื่อสังคมออนไลน์

Abstract

This academic article aims to study the presence and dynamics of Isan Phaya on social media. The findings reveal that Isan Phaya began appearing on social media around 1996, coinciding with the advent of these platforms. The study identifies three aspects of its manifestation: 1. Content Forms: Traditional Phaya: Preserving the original form from the original texts. Hybrid Phaya: Adapting traditional forms to fit contemporary contexts. Newly Composed Phaya: Created entirely anew, reflecting modern-day themes. 2. User Groups and Usage Channels: The users include individuals from various generational cohorts, such as Gen Z (ages 9–26), Gen Y (ages 27–41), Gen X (ages 42–56), Baby Boomers (ages 57–75), and seniors (aged 76 and above). These users are from diverse roles and professions, including monks/novices, ceremonial hosts/traditional leaders, Molam performers/singers/ songwriters, scholars/researchers, and students/teachers. The usage channels encompass ritual media, traditions, entertainment, education, and social media platforms, which are integrated into contemporary lifestyles due to their convenience. 3. Applications: Isan Phaya is utilized for moral education, entertainment, the preservation of literature and local wisdom, advocacy and public relations, educational tools and knowledge transmission, and expressing the interconnectedness of life in agricultural societies. Social media platforms—primarily Facebook, YouTube, and Instagram—serve as key mediums for creating, sharing, and exchanging information related to Isan Phaya. These platforms facilitate the integration of traditional cultural expressions into modern digital communication, making them a vital part of the evolving social fabric.

Keywords: Isan Phaya; Current condition; Social media

บทนำ

คนภาคอีสาน เป็นผู้มีความมั่งคั่งในน้ำคำเทียบได้กับอัครมหาเศรษฐี ซึ่งจะเห็นได้จาก ผญาหรือ ผะยา เป็นกวีนิพนธ์ชาวบ้านที่แสดงให้เห็นถึงความคิดอันเฉียบแหลม งดงาม เรียบง่ายและออบอวลด้วยกลิ่นอายของสังคมชนบท ความสามารถในการจำผญา คือ พุดผญาได้เก่งและคล่องแคล่วว่องไว ต้องอาศัยความเป็นพหูสูตร รู้มาก ฟังมาก จำได้เก่ง ประกอบกับมีไหวพริบปฏิภาณ (จารุบุตร เรื่องสุวรรณ, 2525) ผญามีความผูกพันกับวิถีชีวิตของผู้คนในภาคอีสานมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ถึงขั้นมีผู้กล่าวไว้ว่า “ผญาเป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตอันล้ำค่าของชาวอีสาน” ดังคำผญาที่ว่า “เงินเต็มพา บ่ต่อผญาเต็มปุม” แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของผญาได้อย่างชัดเจน จากร่องรอยหลักฐานในเอกสารโบราณที่บันทึกเป็นภาษาโบราณ (ภาษาไทน้อย) เรื่อยมาจนถึงเอกสารหรือหนังสือภาษาไทยในปัจจุบัน

“ผญา” หมายถึง คำพูด สำนวนพูด ภาษาถิ่นอีสาน มีลักษณะลึกลับซึ้ง ทางความหมาย ไพเราะงดงาม และกินใจ แสดงเขว้ปัญญอันหลักแหลมของผู้พูด ซึ่งตรงกับภาษาไทยกลางว่า ปัญญา (ในภาษาบาลี) หรือ ปรัชญา (ในภาษาสันสกฤต) พิมพ์ รัตนคุณสาส์น (2534) ได้กล่าวว่า “ผญา” เป็นคำพูดของนักปราชญ์อีสานโบราณ ถ่ายทอดมาจากคำว่า “ปัญญา” และ “ปรัชญา” ที่มาพร้อมหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา นักปราชญ์โบราณอีสานจึงเปลี่ยนจากปัญญามาเป็นผญา เพื่อให้สะดวกและเหมาะสมกับภาษาถิ่น ปัญญาแปลว่าความรู้ ผญาก็คงมีความหมายเช่นเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

จากการสำรวจสถานภาพเบื้องต้นของฉญาพบประเด็นที่น่าสังเกตคือ พื้นที่ในการปรากฏตัวของฉญานั้นในอดีตจะปรากฏในใบลานวรรณกรรมต่าง ๆ และในตัวบุคคลของชุมชน กล่าวคือผู้ใหญ่ใช้พูดสั่งสอนผู้น้อยหนุ่มสาวใช้พูดเกี่ยวพาราสักัน หมอลำใช้ในการแสดงในรูปแบบต่าง ๆ โดยใช้วิธีจดจำแบบมุขปาฐะ แต่ในปัจจุบันจะปรากฏในหนังสือและในโซเชียลมีเดียเพิ่มมากขึ้น มีงานการศึกษาและงานวิจัยเกี่ยวกับฉญาโดยวิธีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยในประเด็นต่าง ๆ การจัดงานสัมมนาวิชาการวรรณกรรมไทยลาว ลาวไทย ครั้งที่ 2 “พื้นฟูภูมิปัญญา ฉญาพาม่วน” เมื่อปี 2557 การจัดประกวดวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน “พ็อนลำแคนคอนเทสต์” ตอน มหกรรมลำผญาอ้อย ในปี 2562 โดยมหาวิทยาลัยขอนแก่น หนังสือฉญาร่วมสมัย ของพระมหาใจ เขมจิตโต ผู้มีผลงานดีเด่นวัฒนธรรมสัมพันธ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขาภาษาและวรรณกรรม (ประพันธ์กลอนผญา) จะเห็นว่าฉญาเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าที่ได้รับความสนใจตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ถึงจะได้รับความนิยมในแต่ละยุคสมัยมาน้อยแตกต่างกัน วิธีการสืบทอดในอดีตเป็นมุขปาฐะ แต่ปัจจุบันมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเพิ่มมากขึ้น เพราะฉญาเป็นกลอนแบบพื้นบ้านที่เกิดขึ้นจากการแต่งของคนในสังคม ที่อยู่ร่วมกันและใช้วัฒนธรรมร่วมกัน โดยฉญาดั้งเดิมได้นำเสนอภาพวิถีความรู้สึนึกคิดของคนที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรมในอดีต มีบทบาทในวิถีชีวิตของสังคมเกษตรกรรม แต่ฉญาที่แต่งขึ้นใหม่หรือนำมาใช้ใหม่ตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป บทบาทก็เปลี่ยนแปลงไป โดยในปัจจุบันฉญาก็จะมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต สังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัย พื้นที่การนำเสนอก็ปรับเปลี่ยนจากวิถีสังคมจริงไปสู่การใช้ในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ดังที่ปรากฏภาพในปัจจุบัน สังคมออนไลน์ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้งานคนอื่น ๆ จากหลากหลายพื้นที่ที่มีภูมิหลังที่แตกต่างกัน อันถือว่าเป็นพื้นที่ของการพบปะสังสรรค์ พูดคุย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และยังส่งผลให้เกิดโครงสร้างทางสังคมที่เหนียวแน่น ผลลัพธ์ที่โดดเด่นของโครงสร้างสังคมนี้คือ การสร้างข้อมูลจำนวนมหาศาลและนำเสนอข้อมูลที่เป็นพิเศษสำหรับผู้ใช้งานทั่วไป (Kapoor et al., 2018) พื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ จึงมีบทบาทในชีวิตของผู้คนในยุคปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ในการแสดงออก พื้นที่ในการแสดงความคิดเห็น พื้นที่ในการสื่อสาร ที่รวดเร็วเชื่อมต่อถึงกันได้ตลอดเวลา จึงเป็นพื้นที่ทางสังคมที่ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และเป็นพื้นที่ที่สำคัญในโลกอนาคต

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว จึงเล็งเห็นว่าฉญามีบทบาทและเป็นสื่อที่ทรงคุณค่าอันสำคัญในวิถีชีวิตของผู้คนภาคอีสานตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน แม้สังคมและเทคโนโลยีจะเปลี่ยนแปลงไปทำให้ฉญาในชีวิตจริงลดน้อยลงไปแต่ฉญากลับเริ่มปรากฏให้เห็นในสังคมเสมือนหรือพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน ที่มีการใช้งานและสื่อสารกันของผู้คนหลากหลายกลุ่มอายุ หลากหลายสาขาอาชีพ และหลากหลายสถานภาพทางสังคมบนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ จึงเป็นแรงจูงใจสู่การศึกษาสภาพปัจจุบันของฉญาอีสานบนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ โดยจะศึกษาถึงสภาพปัจจุบันของฉญาอีสานบนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ ในประเด็นด้านเนื้อหา ด้านกลุ่มผู้ใช้ และช่องทางการใช้ และด้านการใช้ประโยชน์ โดยใช้แนวคิดคติชนวิทยาในการวิเคราะห์ให้เห็นบริบทของฉญาอีสานตั้งแต่อดีตโดยเน้นสภาพปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน การอนุรักษ์และสืบสานวรรณกรรมที่ทรงคุณค่านี้ต่อไปในอนาคต

ผญาบนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์

จากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและสังคมไทยมีการใช้โซเชียลมีเดียจำนวนมากขึ้นและถือเป็นเครือข่ายทางสังคมที่วางอยู่บนพื้นฐานของการสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ต โดยเป็นช่องทางในการสร้างข้อมูล การแบ่งปันข้อมูล และการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สะดวกรวดเร็ว ไร้พรมแดน หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สื่อสังคมออนไลน์ จากการสืบค้นข้อมูลการกำเนิดขึ้นของสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ในปี พ.ศ. 2539 (ค.ศ. 1996) ได้ปรากฏสื่อสังคมออนไลน์ ประเภท Pantip ขึ้นและมีการใช้งานในประเทศไทยเป็นประเภทแรก ปี พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) เกิด Facebook และ Facebook Messenger ปี พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005) เกิด Youtube ปี พ.ศ. 2549 (ค.ศ. 2006) เกิด Twitter ปี พ.ศ. 2552 (ค.ศ. 2009) เกิด WhatsApp ปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) เกิด Instagram และ ปี พ.ศ. 2557 (ค.ศ. 2014) เกิด Line ขึ้นตามลำดับ กลายเป็น Platform ที่คนเข้ามาพูดคุยกันและสามารถรับรู้ความเป็นมาเป็นไปของคนที่เราเป็นเพื่อนบนโลกออนไลน์ได้ ในส่วนของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทยนั้น พบว่าสื่อสังคมออนไลน์ ยอดนิยมที่คนไทยนิยมในยุคนี้นี้ และมีผู้ใช้งานตามลำดับ ดังนี้ Youtube (ร้อยละ 98.8) Line (ร้อยละ 98.6) Facebook (ร้อยละ 96.0) Facebook Messenger (ร้อยละ 88.4) Instagram (ร้อยละ 67.2) Pantip (ร้อยละ 64.2) Twitter (ร้อยละ 43.0) และ WhatsApp (ร้อยละ 10.6) (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2561)

จากการศึกษาพบว่า ผญาที่ปรากฏในพื้นที่ต่าง ๆ ในสังคมร่วมสมัยยุคสังคมออนไลน์เริ่มต้นในราวปี (พ.ศ. 2539 - 2567) และมีการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ในภายหลังจากที่ปรากฏขึ้นหรือดำเนินการจริงแล้วนั้น ด้านศิลปวัฒนธรรม พบผญาในหมอลำและเพลงลูกทุ่งอีสาน โดยมีการนำผญามาขับร้องใส่ทำนองลำหรือนำมาผญาเข้ามาประกอบส่วนหนึ่งของเนื้อร้อง โดยเมื่อเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ประเภทยูทูบแล้วพิมพ์คำว่า “ผญา” แล้วกดค้นหาจะพบบทเพลงหรือกลอนลำที่ปรากฏผญา ดังจะเห็นได้จาก 1. ผญากับหมอลำ เช่น ลำกลอน ลำภูไท ลำผญา悠悠 เป็นต้น 2 ผญากับเพลงลูกทุ่งหมอลำ เช่น เพลง เว้าผญาแล้วลาจาก (2556), เพลง ผญาชักจากคนคอย (2558), เพลง ลมพัดไฟใจนางคอย (2558), เพลง สัจจาหญิง (2556) เป็นต้น และ 3) ผญากับเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย เช่น เพลงพระคุณแม่ (2564), เพลงนกเจ้า (2563), เพลงตอกมัดใจ (2559), เพลงคำแม่ (2564), เพลงคืนมาสาหล่า (2561), เพลงนี้มีผญา (2564), เพลงคำสุดท้าย (2564), เพลงคนโง่ (2563), และเพลงคนของใจ (2562) เป็นต้น จากการศึกษาพบผญาในประเพณีและพิธีกรรมโดยพิธีกรหรือผู้นำพิธีกรรมมีการนำผญามาพูดในงาน เช่น ส่องบุญบังไฟ บุญข้าวจี เป็นต้น พบผญาใน ศิลปะการแสดง เช่น การประกวดวงโปงลางพื้นเมืองอีสาน การแสดงวัฒนธรรม การแสดงศิลปนิพนธ์ด้านนาฏศิลป์ เป็นต้น ด้านวิชาการและการศึกษา พบผญาในงานประชุมสัมมนา เช่น การประชุมสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง การสืบทอดทำนองไทยอีสาน, โครงการสานสัมพันธ์วรรณกรรมลาว-ไทย ครั้งที่ 2 “ฟื้นฟูภูมิปัญญาผญาพาม่วน” พบผญาในหนังสือ เช่น หนังสือ พิมพ์กวีศรีอีสาน (2540) หนังสือ ฮีต 12 ฉบับผญา เดือนสิบสอง “บุญกฐิน” (2563) พบผญาในงานวิจัย ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง คือ ภาษาศาสตร์ พุทธศาสตร์ สังคมศาสตร์ วัฒนธรรมศาสตร์ การสื่อสาร ศักยภาพศาสตร์ และศิลปะการแสดง โดยการศึกษาผญาในขอบเขตพุทธศาสตร์พบมากที่สุด รองลงมาคือ การศึกษาในการกำหนดขอบเขตทางด้านภาษาศาสตร์

ผญาบนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ (พ.ศ. 2539 - 2567) สภาพปัจจุบันและดำเนินอยู่ของผญาบนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ ที่ได้รับความนิยมในโลกปัจจุบัน จะเห็นพัฒนาการในการใช้ผญาบนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์นั้น เริ่มต้นที่ เฟซบุ๊ก (Facebook) ส่วนบุคคลซึ่งเริ่มมีการใช้งานและสื่อสารผญาในปี พ.ศ. 2550 ตามด้วยยูทูบ (Youtube) ที่ปรากฏบัญชีผู้ใช้ที่โพสต์ผญาครั้งแรกเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2553 ในส่วนของการใช้งานการสื่อสารผญาด้วยกลุ่ม เฟซบุ๊ก (Facebook Group) และเพจเฟซบุ๊ก (Facebook Page) นั้นพบครั้งแรกในปี พ.ศ. 2554 ซึ่งปรากฏเพจทั้งหมด จากการสำรวจพบว่ามีการใช้และสื่อสารผญามากที่สุดถึง 101 เพจ และสุดท้ายพบการใช้งานและสื่อสารผญาบนสื่อสังคมออนไลน์ ประเภทอินตาแกรม (Instagram) ครั้งแรกเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2556 มีผู้คนโพสต์ผญามากที่สุดในปี 2560 มากถึง 28 ครั้ง และสามารถจำแนกพื้นที่การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการนำเสนอผญาอีสานออกเป็น 3 พื้นที่หลักจากสถิติการใช้ซ้ำได้แก่

ผญาบนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ ประเภทเฟซบุ๊ก (Facebook) พบในรูปแบบ Facebook บุคคล, Facebook แฟนเพจ, Facebook กลุ่ม ซึ่งมี Facebook แฟนเพจที่ปรากฏผญามากถึง 101 เพจ เพจที่ตั้งขึ้นนานที่สุด คือ เพจเฟซบุ๊ก “โครงการอนุรักษ์คัมภีร์ใบลาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” สร้างเพจวันที่ 28 สิงหาคม 2554 มีผู้ติดตามกว่า 4,750 คน ตามมาด้วยเพจ “ผญาอีสานบ้านเฮา” สร้างเพจวันที่ 21 กันยายน 2554 มีผู้ติดตามกว่า 2,949 คน โดยในปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557 มีการสร้างเพจเกี่ยวกับผญามากที่สุดปีละ 15 เพจ รองมาคือปี พ.ศ. 2558 จำนวน 13 เพจ โดยเฟซบุ๊ก (Facebook) บุคคลนั้น จะเป็นผญาที่แต่งใหม่ตามที่บุคคลนั้น ๆ ถนัดหรือสนใจ และมีวัตถุประสงค์ในการใช้และสื่อสารแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นการใช้ผญาในเผยแพร่หลักธรรมคำสอน การบอกเล่าเรื่องราวของตน การอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ เป็นต้นในส่วนของกลุ่ม Facebook นั้นพบกลุ่มที่เกี่ยวกับผญา จำนวน 23 กลุ่ม กลุ่มที่สร้างขึ้นนานที่สุด คือ กลุ่ม “ผญาอีสาน สืบสานบ้านเฮา อักบ้านเกิด” สร้างขึ้นเมื่อ 19 มกราคม 2554 เป็นกลุ่มสาธารณะมีสมาชิก 2.6 หมื่นคน ซึ่งมีการพิมพ์เผยแพร่ผญาลงบนเฟซบุ๊ก (Facebook) ด้วยตัวอักษรไทยกลางสมัยปัจจุบัน แต่ให้อ่านออกเสียงสำเนียงพื้นถิ่นภาคอีสานโดยเนื้อหาของผญาประเภทคำสอนที่นำมาเผยแพร่นั้นเป็นคำสอนให้ตนเองมีแรงสู้กับการใช้ชีวิต หรือสอนคนอื่นเมื่อปรากฏเหตุการณ์ที่สอดคล้องมากระทบ และมีการเผยแพร่ผญา ที่เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางศาสนาเพื่อเป็นคติสอนสมาชิกในกลุ่มเฟซบุ๊กด้วย

ทั้งนี้หากผู้เผยแพร่ผญาเป็นกลุ่มพระสงฆ์ก็จะเป็นการนำเสนอบทผญาที่เกี่ยวกับหลักธรรมเพื่อให้ผู้อ่านนำไปปฏิบัติตาม ซึ่งเนื้อหาที่มีทั้งแบบผญาเก่าดั้งเดิมที่กินใจ และผญาที่แต่งขึ้นมาใหม่ ซึ่งบทบาททางสังคมของผู้พิมพ์เผยแพร่ก็มีทั้งนักเรียน นักศึกษา ครู และพระสงฆ์ เนื้อหาผญาประเภทเกี่ยวกับพราสาทที่ปรากฏการเผยแพร่นั้น ก็มีทั้งแบบผญาเกียวกั้งเดิม และผญาเกียวกั้งที่ปรับให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน เนื้อหาของผญาประเภทอวยพรนั้น ปรากฏผญาอวยพรผูกแขน ซึ่งเป็นที่นิยมในสมัยโบราณ และผญาอวยพรทั่ว ๆ ไป อวยพรเนื่องในวันขึ้นปีใหม่ อวยพรวันเกิด ซึ่งเนื้อหามีทั้งแบบคำอวยพรโบราณ และแบบแต่งขึ้นใหม่ให้เหมาะสมในวาระโอกาสที่ใช้ โดยเนื้อหาจะยาวกว่าผญาอวยพรแบบดั้งเดิมมาก เนื้อหาของผญาประเภทสอนความหมายต้องวิเคราะห์และตีความ ปรากฏผญาที่อุปมาอุปไมยให้อ่านได้คิดหาคำตอบที่ซ่อนอยู่ ไม่ได้สอนหรืออธิบายแบบตรง ๆ ส่วนใหญ่จะมีความหมายและเชื่อมโยงกับหลักศีลธรรม หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และเนื้อหา

ของผญาประเภทเบ็ดเตล็ดนั้นปรากฏผญาในลักษณะพรรณนาเรื่องราวต่าง ๆ ทั่วไปไม่เจาะจงเข้ากับผญาทั้ง 4 ประเภทข้างต้น โดยผู้เผยแพร่จะแต่งขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เช่น เหตุการณ์เชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ระบาด โดยมีการพรรณนาความงามของสิ่งต่าง ๆ การอธิบาย เหตุการณ์ การเล่าเรื่องราวของงานบุญประเพณี ซึ่งผญาเหล่านี้จะเป็นกลอนขนาดยาว โดยพบผญาประเภท เบ็ดเตล็ดมากที่สุด รองลงมาคือ ประเภทคำสอน (ผญาคำสอนหรือผญาภาษิต) ประเภทเกี่ยวพาราสี (ผญา เกี่ยวหรือผญาเครือ) ประเภทซ่อนความหมายต้องวิเคราะห์และตีความ (ผญาปริศนาและผญาปรัชญา) และ ประเภทอวยพร (ผญาอวยพรหรือให้พร) ตามลำดับซึ่งปรากฏผญาตามความสนใจ ตามสภาพเหตุการณ์ผ่าน เฟซบุ๊กส่วนบุคคล และตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มเฟซบุ๊กหรือเพจเฟซบุ๊กที่จัดตั้ง

ผญาบนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ ประเภทยูทูป (Youtube) ด้วย Youtube เป็นเสมือนพื้นที่ของการ ส่งผ่านข้อมูลขนาดใหญ่ที่สุดที่เป็นลักษณะของคลิวิดิโอ สำหรับการเผยแพร่ผญาเอง ก็อาศัยการเผยแพร่ผ่าน สื่อสังคมออนไลน์ ประเภทยูทูป (Youtube) ด้วย ซึ่งมีทั้งช่องยูทูปทั่วไปที่มีผญาเข้ามาสอดแทรกช่องยูทูปที่ จัดทำขึ้นเพื่อสืบสานอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีผญาเกี่ยวเนื่อง และช่องยูทูปที่จัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ เผยแพร่ผญาโดยตรง เนื้อหาของผญาที่มีทั้งที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอีสาน ผญาอบรมสั่งสอน ผญาร่วมสมัย ผญาเกี่ยวกับการเมือง และประเด็นปลีกย่อยอื่น ๆ สำหรับผญาในยูทูปนั้นปรากฏบัญชีผู้ใช้ที่ โพสต์ผญาครั้งแรกเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2553 ใช้ชื่อในการนำเสนอว่า “ผญาอีสาน” มีผู้รับชมจำนวน 48,937 views มีโพสต์เกี่ยวกับผญามากที่สุดในปี 2563 มากถึง 40 รายการ รองลงมาคือปี 2564 จำนวน 39 รายการ โดยพบผญาประเภทคำสอน (ผญาคำสอนหรือผญาภาษิต) มากที่สุด รองลงมาคือประเภทเกี่ยวพาราสี (ผญาเกี่ยวหรือผญาเครือ) ประเภทเบ็ดเตล็ด ประเภทซ่อนความหมายต้องวิเคราะห์และตีความ (ผญาปริศนา และผญาปรัชญา) และประเภทอวยพร (ผญาให้พร) ตามลำดับ ซึ่งผญาบนยูทูปนี้ทำให้คนเข้าถึงได้ง่าย และ เข้าถึงได้ทั้งในด้านวรรณศิลป์ อารมณ์ความรู้สึกจากน้ำเสียง ความไพเราะจากเนื้อหาที่ฟังและอ่านได้ พร้อมทั้ง สามารถส่งต่อไปยังพื้นที่โซเชียลมีเดียประเภทเฟซบุ๊กได้อีกด้วย

ผญาบนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ ประเภท อินสตาแกรม (Instagram) ด้วยอินสตาแกรม (Instagram) เป็นสื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความสวยงาม ตลอดจนให้ความบันเทิงจากภาพถ่าย เป็นหลัก ซึ่งได้รับความนิยมจากกลุ่มวัยรุ่นคนรุ่นใหม่เป็นหลัก สำหรับผญาในอินสตาแกรม (Instagram) นั้น ปรากฏบัญชีผู้ใช้ที่โพสต์ผญาครั้งแรกเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2556 มีโพสต์ผญามากที่สุดในปี 2560 มากถึง 28 ครั้ง รองลงมาคือปี 2561 จำนวน 26 ครั้ง โดยผญาที่ใช้และสื่อสารบนอินสตาแกรมนี้อาจมีภาพประกอบ ซึ่ง การมีภาพประกอบผญานี้ ช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพของการบรรยายมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การซึมซับเนื้อหา ความหมาย และความงามของตัวบทผญามากขึ้น โดยพบผญาประเภทเกี่ยวพาราสี (ผญาเกี่ยวหรือผญาเครือ) มากที่สุด รองลงมาคือ ประเภทคำสอน (ผญาคำสอนหรือผญาภาษิต) ประเภทเบ็ดเตล็ด ประเภทซ่อน ความหมายต้องวิเคราะห์และตีความ (ผญาปริศนาและผญาปรัชญา) ตามลำดับ โดยไม่พบผญาประเภทอวยพร (ผญาให้พร) ด้วยเหตุว่าผู้ใช้อินสตาแกรมส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น จึงใช้และสื่อสารผญาในความสนใจและชื่นชอบ ของตนเท่านั้นคือผญาเกี่ยวส่วนผญาอวยพรนั้นจะยอมใช้ในในกลุ่มผู้อาวุโสผู้เฒ่าผู้แก่เป็นหลักซึ่งชี้ให้เห็นว่าคนรุ่น

ปัจจุบันยังรู้จักและใช้ผญาอยู่โดยปรับให้เข้ากับวิถีชีวิตและวิถีสังคมในปัจจุบัน สามารถยืนยันได้ว่าผญาจะยังคงอยู่ไม่สูญหายไป

จะเห็นได้ว่าเมื่อประเพณี พิธีกรรม และวิถีชีวิตในสังคมจริงที่เป็นพื้นที่ให้ได้ใช้ผญาได้สูญหายไป ความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตโดยการติดต่อสื่อสารด้วยโซเชียลมีเดียได้เข้ามาแทนที่ก็เชื่อว่าผญาจะสูญสิ้นไปด้วยก็หาไม่ ผญาจึงถูกนำมาใช้และสื่อสารบนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ดังที่ปรากฏในปัจจุบัน ในขณะที่มีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลการนำเสนอผญาในรูปแบบเอกสารตำราหรือเอกสารทางวิชาการชนิดรูปเล่มยังคงมีการตีพิมพ์จำนวนมากกว่า 47 เล่ม และงานวิจัยที่ศึกษาประเด็นผญาอีสานมากกว่า 27 เรื่อง เกิดปรากฏการณ์ของคนในสังคมอีสานและคนในภูมิภาคอื่นมีการเรียนรู้ผญาอีสานและใช้ช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ในการนำเสนอตัวบทผญาประกอบภาพถ่าย หรือประกอบกับบทเพลง ทั้งนี้เมื่อผู้เขียนวิเคราะห์ผญาคุณสังคมออนไลน์ พ.ศ. 2539 – 2567 ของผญาแต่ละประเภท ใน 3 ด้าน ค้นพบว่าด้านรูปแบบเนื้อหา การใช้ประโยชน์ และพื้นที่ในการใช้มีความแตกต่างจากในอดีตที่ผ่านมาดังจะเห็นได้จากรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผญาประเภทคำสอน (ผญาคำสอนหรือผญาภาสิต)

ด้านที่ 1 ด้านรูปแบบเนื้อหา

1. **ผญาแบบดั้งเดิม** เช่น “คันเจ้าได้ขี่ช้างอย่าลืมหมูจัวควาย มันหากคนคนทางต่างดีคนก้า ช้างหากดี ยามเข้าสงครามขบขี่ ดีเมื่อเข้าเขตค่ายนครกว้างอาจอง ส่วนว่าจัวควายนี้นะมีคุณหลายท่า ฮอดยามฝนได้แก่กล้า ยามแล้งได้แก่พิน ซึ่งเพงเฟสบู๊ก ปูมผญา ตักกศีลาอีสาน ได้โพสเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2556 โดยโพสนี้ 121 คน แชร์ต่อ 6 ครั้ง มีผู้พิมพ์ข้อความสื่อสารร่วมพูดคุยมากถึง 114 ความเห็น โดยส่วนใหญ่เป็นข้อความสวัสดีทักทาย และส่วนหนึ่งเป็นการโต้ตอบผญากลับมา เช่น ยกตัวอย่างเช่น “พี่น้องเอ๋ย มาคือมันตั้งแต่เข้า พี่น้องเฮาปูมผญา เอาคติออกมาสอน อ่อนให้หมูได้แต่เข้า ยังบ่ทันได้กินข้าว สิหากำผญาก่อน เหลียวเบ่งแล้วผญาอ่อน โอ้ยอ่อนซอนแต่ละมือ คือมันแพ้คักอิหลี พะนะ” และ “แม่นว่าได้กินช้าง กะบ่ลืมดอกหมูหมา แม่นได้กินพิชซ่า ยังบ่ลืมปลาแดกจ๋า ยังจดจำคำเพิ่นว่า อย่าลืมเก่ากะเคยฟัง แม่นอยู่เฮือนใหญ่ปานวัง บ่เคยลืมกระท่อมน้อย พี่น้องเอ๋ยแม่นบ่....”

2. **ผญาแบบดั้งเดิมเพิ่มเติมผญาแต่งใหม่ (ผสม)** โดยมีการเพิ่มบทของผญาให้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสังคมปัจจุบัน เช่น “คันได้กินลาบขึ้นอย่าลืมแจ่วพาดัก ได้กินพาเงินพาคำอย่าลืมกระเบียนฮ้าง คันได้เดินในห้าง อย่าลืมทางเทียวป่า ได้กินฮอตดอกพิชซ่า อย่าลืมข้าวไข่ต้มแดง” (Facebook: Kuakool Piyawong, 2565)

ผญาผสมยังพบในกลอนลำ เพลงลูกทุ่งหมอลำ เพลงร่วมสมัย เช่น

“...ว่า (แต่) นกเจ้าสิบินเจ๊ยเจ็ดหนี่ ฮักเฮานี้อยู่คนละกำฝ่ายชี้ข้าเงาะป่าบ้าใบ้ บ่ควรรูรจนาน้อง ใจประสงค์สร้างกลางบ้านกะว่าดง คนใจฟงปลิวหายไปตามป่อง ความฮักที่เคยได้จากน้อง บินไปคือนกเจ้า...” (Youtube: นกเจ้า - เก่ง สยาม, 2563)

3. ญญาแบบแต่งขึ้นใหม่ มีการใช้คำภาษาไทยกลางทดแทนภาษาไทยถิ่นอีสานหรือมีคำภาษาอื่น ๆ บางคำในญญาและมีขนาดยาวกว่าญญาดั้งเดิม เช่น “...แม่นสัจนบาทเปี้ย เงินบ่แก่นในถุง อันว่าสองเทวา มิปล่อยตายคูล้ำ บ่ให้บุตรตาน้อย ในอุทรได้ออดอยาก หากแต่บ่ชินชอกคัน จนนักหล้าใหญ่มา...” จากเพลงเฟซบุ๊กชื่อ “ปุมญญา ตักศิลาอีสาน” (Facebook: ปุมญญา ตักศิลาอีสาน, 2562)

ด้านที่ 2 กลุ่มผู้ใช้และช่องทางการใช้

กลุ่มผู้ใช้ประกอบด้วยทุกกลุ่มอายุ ในหลากหลายอาชีพ หลากหลายบทบาทหน้าที่ในสังคม ไม่ว่าจะเป็น พระสงฆ์ สามเณร ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา บุคคลทั่วไป นักร้องหมอลำ ยูทูบเบอร์ คนไทยเชื้อสายลาวอีสานในต่างประเทศ ผู้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมอีสาน และนักการเมืองอีสาน เป็นต้น

ช่องทางการใช้ เผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ประเภท Youtube Facebook และ Instagram

ด้านที่ 3 ด้านการใช้ประโยชน์ เพื่ออบรมสั่งสอน สะท้อนวิถีชีวิตของคนอีสาน เผยแพร่วัฒนธรรม การใช้คำญญาให้คนรุ่นหลังได้รู้จักและอนุรักษ์ไว้ ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง เพิ่มจุดเด่น จุดสนใจ ให้เกิดความร่วมสมัยของบทเพลง/กลอนลำ รวบรวมและจัดพิมพ์เป็นหนังสือเพื่อเผยแพร่ในรูปแบบสิ่งพิมพ์ได้

ญญาประเภทเกี่ยวพาราสี (ญญาเกี่ยวหรือญญาเครือ)

ด้านที่ 1 ด้านรูปแบบเนื้อหา

1. ญญาแบบดั้งเดิม เช่น “คันแม่นคึดฮอดอ้าย ให้เหลียวเบิ่งเดือนดาว สายตาเฮาสักกายกัน อยู่เทิงฟ้า”(Facebook: เพลง วรรณกรรมอีสาน, 2565)

ชาย: โอ้ยผู้สาวเอ๋ย จ้งผู้จบผู้งามแต่น้อ อ้ายขอพิสังนั่งเฮือนเจ้าแน่เด้อ

หญิง: โอ้ย อยู่บ้านไต่เตออ้าย ไชวจาบอกร้องแห่น ทางพ่อแม่พี่น้องลุงป้าอยู่สบายอยู่บ้อ

ชาย: อ้ายอยากถามขาน้องถามข่าวถึงปลา ถามขานาถามหาทางข้าวถามข่าวเจ้าว่ามีผัวแล้วหรือบ่ หรือว่ามีแต่ผู้ชั่วซ้อเจ้าบ่มี

แล้วผู้หญิงก็ลาภูไทด้วยกลอนญญาตอบเช่นกันเมื่อจบลำก็พูดญญาว่า

หญิง: อ้ายมาถามขาน้องนี้อยู่ภูมิสถาน ใจสำราญสุขอยู่สบายหายฮ้อนน้องนี้เนนาในห้องคนเดียวแลงเป่า หาผู้มาปากแว้แลงเข้า แม่นบ่มีແหล່อ้ายเอ๋ย” (Youtube: ลำภูไท ชุด จีบสาวเขินฝ้าย, 2552)

2. ญญาแบบดั้งเดิมเพิ่มเติมญญาแต่งใหม่ (ผสม) เช่น ชาย “น้องเอ๋ย บ่อยากพลัดพลาดน้อง อ้ายจำจ้องใจไป อย่าฟ้ามีชายชม ก่อนพี่ชายผู้ไกลบ้าน คันแม่นบุญเคยสร้าง ผลาเฮาเคยได้ฮ่วม คันแม่นคาคสิได้ร่วม ไปแล้วกะตาวคิน...ดอกนา” หญิง “อ้ายเอ๋ย สังมาป่าน้องไว้ กลางไฮ่แกมหมูกา...दन้อ เป็นหยัง สังมาป่าน้องไว้ กลางนาแกมหมูไก่อ่ คนคล้าคิงยามน้องใช้ ไปไส่ก่อสร้างบ่มา โอ้ยน้อง สังมาปะน้องไว้ แนมไปไส่มิดอิมซิมทสังมาป่าน้องถิม กลางบ้านให้เผิ่นหยัน...” (Youtube: เว้าญญาแล้วลาจาก, 2556)

3. ญญาแบบแต่งขึ้นใหม่ เช่น “ไ้ย้นน้อ...ไ้ย้ยเอย ญญกุลสร้งส้งไ้ย้ยวมทางดอจ้งหว่า คงเป็นตาขึ้น มีนทุกคีนเข้าเจ้าว่าไ้ย้ย คั่นไ้ย้ยไลสึมทึมค้งขึ้นหนีให้เขาสา เป็นค้อจ้งมีดพร้าคั่นผนไ้ย้ยกะบคม...สั่นแหล่ว...พีไ้ย้ย” (Instagram: apple_saeng, 2557)

ด้านที่ 2 กลุ่มผู้ไ้ย้ยและช่องทางการไ้ย้ย

กลุ่มผู้ไ้ย้ย Gen Z (ช่วงอายุระหว่าง 9 – 26 ปี) และ Gen Y (ช่วงอายุ 27 - 41 ปี) ผ่านช่องทางโซเซียลมีเดียประเภท Youtube Facebook และ Instagram โดยพบว่ามีการแทรกหรือผสมในกลอนลำ เพลงลูกทุ่ง หมอลำ เพลงร่วมสมัย บทญญายังปรากฏบนภาพหรือประกอบภาพบุคคลหรือภาพที่สื่อเรื่องราวของบทญญา นั้น และบทไ้ย้ยตอบขนาดยาวของผู้ชายและผู้หญิงในลำการแสดงหรือการประกวดวงโปงลาง

ด้านที่ 3 ด้านการไ้ย้ยประโยชน์ เพื่อให้สามารถจดจำและนำไปใช้พูดหรือใช้ในการแสดงได้ในชีวิตจริง สามารถนำไปเผยแพร่ต่อในโซเซียลมีเดียประเภทต่าง ๆ ของบุคคลผู้ไ้ย้ยได้ อีกทั้งยังเป็นข้อมูลทดสอบสติปัญญา ความสามารถของบุคคลนั้น ๆ ได้ นอกจากนี้ยังใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกคู่ครอง และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนการสอนในวิชาที่เกี่ยวข้องได้

ญญาประเภทอวยพร (ญญาอวยพรหรือให้พร)

ด้านที่ 1 ด้านรูปแบบเนื้อหา

1. ญญาแบบดั้งเดิม เช่น “แม่สืออวยพรให้ ชัยโยสทธิโชค โรคอย่ามี ผืออย่าพาน มานอย่าเห็น เวรอย่าเกาะ เคราะห้อย่าไ้ย้ย ให้ไ้ย้ยข้างห่างเหิน” (Youtube: P.SMART OFFICIAL)

2. ญญาแบบดั้งเดิมเพิ่มเติมญญาแต่งใหม่ (ผสม) เช่น “สุขเสมอหมั้น เสมอมั่นคงเก๋า ความเจ็บอย่าสิได้ ความไ้ย้ยอย่าสิมี ให้เจ้ายืนยาวหมั้น พันป้ออย่าไ้ย้ยหล่า วาสนาให้ส้งยู่ ชูค้ำจนหล่ารวย” (Facebook: กลุ่มเฟสบุ้ก ญญาาวาที)

3. ญญาแบบแต่งขึ้นใหม่ โดยใช้ภาษาร่วมสมัยและมีคำไทยผสมมากขึ้นแต่พูดใช้สำเนียงลาวอีสาน เช่น “ขอให้พวกพื่อน้องจ้งไ้ย้ยอยู่เกษมสุข อันตรายกายทุกชโรครภัยอย่าม้าม้าง ขอให้สุขเกษมสร้างการงานให้เฮืองฮุ่ง มุ่งหวังหยั่งกะขอให้สมมาดแมนเสถียรมันคู่สุ่คน เด้อพื่อน้อง” (ญญาส้องบังไฟ)

ด้านที่ 2 กลุ่มผู้ไ้ย้ยและช่องทางการไ้ย้ย

กลุ่มผู้ไ้ย้ย Baby Boomer (ช่วงอายุ 57 – 75 ปี) และมึกลุ่มอายุอื่นที่ไ้ย้ยและสือสารบนโซเซียลมีเดียบ้าง แต่ไม่ได้เป็นการอวยพรให้บุคคลโดยตรงแต่เป็นการสือสารเพื่อการเรียนรู้ ผ่านสือประเพณีและพิธีกรรม และสือโซเซียลมีเดียประเภท Youtube และ Facebook

ด้านที่ 3 ด้านการไ้ย้ยประโยชน์ เพื่อการสร้างขวัญกำลังใจและแสดงความปรารถนาดี ยังได้สือทอดประเพณีในรูปแบบที่เหมาะสมกับยุคสมัย ทำให้จดจำและนำไปใช้พูดหรือใช้ในการแสดงได้ในชีวิตจริง ทั้งสามารถนำไปเผยแพร่ต่อในโซเซียลมีเดียประเภทต่าง ๆ ของบุคคลผู้ไ้ย้ยได้ และเป็นแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนการสอนในวิชาที่เกี่ยวข้องได้

ผลยาประเภทซ่อนความหมายต้องวิเคราะห์และตีความ (ผลยาปริศนาและผลยาปรัชญา)

ด้านที่ 1 ด้านรูปแบบเนื้อหา

1. **ผลยาแบบดั้งเดิม** เช่น “เจ้าผู้ฝึกอู่ เตี้ยตันดำใบดก กกบ่ทันฝั่งแน่น ชังมาจีจุ่มดอก ฮากบ่ทันหยั่ง ฟั้น ชังมาปิ่นปงใบ” (Instagram: kamolnit_gam, 2560) “เที่ยวทางเว้ง เหิงหลายมันสิค้ำ มั่วแต่กินหมาก หว่า มันสิข้าค้ำทาง” (Instagram: phra_jiamrat, 2562) อยากกินข้าวให้ปลูกใส่...ผลานหิน อยากมีศีล..ให้ฆ่า พ่อตีแม่... อยากมีคนมาแะ...ให้ฆ่าหมู่เดียวกัน อยากมีศีล..ให้อนดินเกลือกฝุ่น อยากอุ่น...ให้อาบน้ำ ยามหนาว อยากกินปลาขาว... ให้แบกแห..เข้าป่าโคก อยากตกนรก... ให้เข้าวัดฟังธรรม... (Facebook: Tub Charin Tharipeng)

ด้านที่ 2 กลุ่มผู้ใช้และช่องทางการใช้

กลุ่มผู้ใช้ Gen Y (ช่วงอายุ 27 - 41 ปี) และ Gen X (ช่วงอายุ 42 - 56) ผ่านช่องทางการจัดสัมมนาทางวิชาการและสื่อโซเชียลมีเดียประเภท Youtube Facebook และ Instagram

ด้านที่ 3 ด้านการใช้ประโยชน์ เพื่อให้ผู้อ่านได้คติสอนใจ มีแนวทางและพฤติกรรมที่ดีในสังคม ใช้ฝึกการอ่านเชิงวิเคราะห์การตีความและการเสาะหาความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติม เป็นรูปแบบการเผยแพร่หลักธรรมและสิ่งดีงามทางสังคมและศาสนาโดยใช้ภาษาและวรรณกรรมพื้นถิ่น สามารถจดจำและนำไปใช้พูดหรือใช้ในการแสดงได้ในชีวิตจริง ทั้งสามารถนำไปเผยแพร่ต่อในโซเชียลมีเดียประเภทต่าง ๆ ของบุคคลผู้ใช้ได้ และเป็นแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนการสอนในวิชาที่เกี่ยวข้องได้

ผลยาประเภทเบ็ดเตล็ด

ด้านที่ 1 ด้านรูปแบบเนื้อหา

1. **ผลยาแบบดั้งเดิม** เช่น “เก้าสิฆ่าสับสัฆ่า ให้เอาแก่นชะยุงตี อย่าสะเอาบาลี ต่อยตีต่างค้อน (Facebook: แทนคุณ สิรินาโค)

2. **ผลยาแบบดั้งเดิมเพิ่มเติมผลยาแต่งใหม่ (ผสม)** เช่น “คัน ส.ส. ได้ขี่ช้าง กางร่มเป็นพระยา อย่าลืม ไทม์จากผู้เพิกกาเบอร์สองเจ้า เชื่อนน้ำชีลิมองเศร้า เหวงวังคิดตั้งต่อ หือแมนเปิดบุญพ่อ จังสิก่อรื้อฟั้น ปลาสะอันสั่งชี สัจจะในครั้งนี ทางมัญจาคีรี ยังคอยมือสัแปรเปลี่ยน ทางสี่เลนวงเวียน เขตมัญจาแก้งคร้อ ส.ส.ว่าอย่าเล่าลืมเด้อ พ่อเด้อ (Facebook: เปเป้ ผู้ศรัทธาในพระพุทธศาสนา)

3. **ผลยาแบบแต่งขึ้นใหม่** เป็นผลยาแบบเบ็ดเตล็ดที่แต่งขึ้นใหม่ในสมัยปัจจุบัน เช่น

“...โรคโควิดพิษฮ้าย.....กระจายแผ่ไปหลาย
คนสิดายย้อนหัวโซ.....พ่องโตซุคนพร้อม
เงินออมมาเปิดกลี้ง.....เหลือแต่เพียงถงเปล่า
คิดขึ้นมาอูกอ้งเอ้า.....ข้าวสารนึ่งกะบมี
หากแมนเป็นอยู่แบบนี้.....ชีวิหม่นพังทลาย

ย่านแต่ตายบ่มีเหลือ.....เพื่อสืบทอดชีวิตมาง...” ฯลฯ

(Youtube: คินนามาสร้างแปง Mixing ผญา (คนคอย))

และ “อัครรรยชีวิตนี้ บ่มี D นำเผิ่น พ้น้องเอย มีแต่ A อ้อยต้อย โอยโต๋ข่อยนี้ทุกข์หลาย”

(Instagram: Zamwiss, 2562)

ด้านที่ 2 กลุ่มผู้ใช้และช่องทาง

กลุ่มผู้ใช้ ทุกกลุ่มอายุ ในหลากหลายอาชีพ หลากหลายบทบาท ผ่านช่องทางการใช้สื่อประเพณีและพิธีกรรมและสื่อสังคมออนไลน์ ประเภท Youtube Facebook และ Instagram

ด้านที่ 3 ด้านการใช้ประโยชน์ เพื่อบรรยายความรู้สึกหรือความต้องการของบุคคลโดยใช้วรรณศิลป์พื้นถิ่น ใช้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ในเรื่องต่าง ๆ เช่น บุญประเพณี โรคระบาด เป็นต้น อีกทั้งสามารถจดจำและนำไปใช้พูดหรือใช้ในการแสดงได้ในชีวิตจริง สามารถนำไปเผยแพร่ต่อในสื่อสังคมออนไลน์ ประเภทต่าง ๆ ของบุคคลผู้ใช้ได้ และเป็นแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนการสอนในวิชาที่เกี่ยวข้องได้

ซึ่งจากข้อมูลข้างต้นสามารถเปรียบเทียบเนื้อหาของผญา 3 แบบ โดยขอยกตัวอย่างผญาประเภทคำสอน (ผญาคำสอนหรือผญาภาษิต) เพื่อให้เห็นภาพได้ชัดเจน ดังนี้

ผญาแบบดั้งเดิม	ผญาแบบดั้งเดิมเพิ่มเติม ผญาแต่งใหม่ (แบบผสมผสาน)	ผญาแบบแต่งขึ้นใหม่
“เที่ยวทางบ่สุดเส้น อย่าถอยหลังให้เขาเหยียบ ตายขอให้ตายหน้าพูน เขาจ้งย่องว่าหาญ” ที่มาจาก Instagram: kae kaez	“คันได้กินลาบชิ้น อย่าลืมหิ้วแจ่วแพวผัก ได้กินพาเงินพาคำ อย่าลืมหิ้วกระเป๋นฮ้าง คันได้เดินในห้าง อย่าลืมหิ้วทางเที่ยวป่า ได้กินฮอทด็อกพิชซ่า อย่าลืมหิ้วข้าวไข่ต้มแดง” ที่มาจาก Facebook: Kuakool Piyawong	“...แม่นสิจนบาทเบี้ย เงินบ่แก่นในถุง อันว่าสองเทวา มิปล่อยตายดูล้ำ บ่ให้บุตรตาน้อย ในอุทรได้ออดอยาก หากแต่ปิ่นชอกคัน จนบักหล้าใหญ่มา...” เพจ Facebook: ปุ่มผญา ตักศิลาอีสาน

การใช้และการสื่อสารผญาอีสานบนสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบันมีคนรุ่นใหม่และคนวัยกลางคนให้ความสนใจและมีแนวโน้มที่ใช้กันเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังจะเห็นการใช้ผญาอีสานในสื่อสังคมออนไลน์ทั้งในเฟสบุ๊ก อินตาแกรม และยูทูบ เกิดขึ้นเป็นประจำทุกวัน และในปัจจุบันยังเห็นการใช้ผญาอีสานในสื่อสังคมออนไลน์ประเภท ตีกต็อก (TikTok) เพิ่มอีกสื่อหนึ่งด้วย และเห็นความน่าสนใจและการเข้าถึงของบุคคลทุกกลุ่มและทุกวัยในสื่อประเภท ตีกต็อก (TikTok) เนื่องจากมีทั้งภาพ เสียง และตัวอักษรในสื่อเดียวกันใน

เวลาสั้นๆที่เหมาะสมกับวิถีและความสนใจในการรับสื่อของบุคคลในยุคปัจจุบัน ซึ่งปรากฏการณ์ของการสื่อสารผญาอีสานในพื้นที่สังคมออนไลน์ที่เกิดขึ้นนี้ สามารถ นำคุณค่าและภูมิปัญญาของผญาอีสานมาสืบสาน ส่งเสริม และต่อยอดเพิ่มเติมจากการอนุรักษ์และฟื้นฟู ดังที่มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้จัดโครงการสานสัมพันธ์ วรรณกรรมลาว-ไทย ครั้งที่ 2 “ฟื้นฟูภูมิปัญญาผญาพาม่วน” เมื่อ พ.ศ. 2557 มาแล้ว ซึ่งการสืบสาน ส่งเสริม และต่อยอดผญาอีสานในลำดับถัดไปอาจเป็นโครงการจัดการประกวดการพูดผญาดังเช่นการประกวดวงโปงลางที่มีการจัดการแข่งขันที่ต่อเนื่องและได้รับความนิยมและสนใจในยุคปัจจุบัน

สรุป

สภาพปัจจุบันของผญาอีสานในพื้นที่สังคมออนไลน์ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2539 – 2567 โดยในปี พ.ศ. 2539 ผญาเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในชื่อ ผญาสองบุญบั้งไฟบ้านยางใหญ่ (2539) ต่อมาหมอลำกลอนโด่งดัง เป็นที่ยอมรับ เช่น หมอลำบุญเพ็ง ฝัฒชัย ศิลปินแห่งชาติ สาขา ศิลปะการแสดง หมอลำ พ.ศ. 2540 ลำภูไท หมอลำเฉลียว สกุลโพธิ์ ชุตจิ๊บสาวเข็นฝ้าย สื่อสารบนยูทูบ ปี 2552 หมอลำผมหมอม สกุลไทย ศิลปินมรดกอีสาน ปี 2554 ลำผญาเกี่ยวดอนตาล สื่อสารบน ยูทูบปี 2562 เพลง เว้าผญาแล้วลาจาก และเพลง สัจจาหญิง (2556) เพลง ผญาอีกจากคนคอย (2558) ผญาพิธีกรบุญข้าวจี่บ้านสาวะถี (2562) เพลงตอกมัดใจ (2559), เพลงนกเจ้า (2563) ยอดรับชมในยูทูบ 160 ล้านครั้ง เพลงที่ใช้ผญาของแจ๊ค ลูกอีสาน 6 เพลง ปี 2561 - 2564 โครงการสานสัมพันธ์วรรณกรรมลาว-ไทย ครั้งที่ 2 “ฟื้นฟูภูมิปัญญาผญาพาม่วน” พ.ศ. 2557 การประกวดวงโปงลางพื้นเมืองอีสาน “มหกรรมลำผญาอยู่ย” พ.ศ. 2562 วิจัยเกี่ยวกับผญา 27 เรื่อง พ.ศ. 2542 – 2560 หนังสือ/สิ่งพิมพ์เกี่ยวกับผญา จำนวน 47 เล่ม พ.ศ. 2540 – 2563 Pantip พ.ศ. 2539 (ค.ศ. 1996) Facebook และ Facebook Messenger พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) Youtube พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005) Twitter พ.ศ. 2549 (ค.ศ. 2006) WhatsApp พ.ศ. 2552 (ค.ศ. 2009) Instagram พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) LINE พ.ศ. 2557 (ค.ศ. 2014)

เฟสบุ๊ก (Facebook) ปรากฏการใช้และสื่อสารผญาครั้งแรก ประมาณปี พ.ศ. 2550 กลุ่มเฟสบุ๊ก (Facebook Group) กลุ่ม “ ผญาอีสาน สืบสานบ้านเฮา อักบ้านเกิด” สร้างขึ้นเมื่อ 19 มกราคม 2554 เป็นกลุ่มแรก และเพจเฟสบุ๊ก (Facebook Page) ปรากฏการใช้และสื่อสารผญาครั้งแรก ชื่อ “โครงการอนุรักษ์ คัมภีร์โบราณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” พ.ศ. 2554 โดยปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557 มีการสร้างเพจเกี่ยวกับผญามากที่สุดถึงปีละ 15 เพจ

ยูทูบ (Youtube) ปรากฏการใช้และสื่อสารผญาครั้งแรก 16 กันยายน 2553 ใช้ชื่อในการนำเสนอว่า “ผญาอีสาน” ใช้และสื่อสารผญามากที่สุดในปี 2563 มากถึง 40 รายการ รองลงมาคือปี 2564 จำนวน 39 รายการ

อินตาแกรม (Instagram) ปรากฏการใช้และสื่อสารผญาครั้งแรกโดยชื่อบัญชี bomsukwasan เมื่อ 20 สิงหาคม 2556 โดยพบการใช้และสื่อสารผญามากที่สุดในปี 2560 มีผู้โพสต์มากถึง 28 ครั้ง รองลงมาคือปี 2561 จำนวน 26 ครั้ง

ด้านเนื้อหา พบรูปแบบเนื้อหาผญา 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) ผญาดั้งเดิม 2) ผญาแต่งขึ้นใหม่ 3) ผญาแบบผสม (ดั้งเดิม+แต่งใหม่) ซึ่งบันทึกด้วยอักษรไทยกลาง สะกดแบบผสมทั้งตามรูปแบบไทย และตามเสียงแบบลาวอีสาน โดยอ่านออกเสียงลาวอีสาน ปรากฏผญาประเภทคำสอน (ผญาคำสอนหรือผญาภาษิต) มากที่สุด รองลงมาคือ ประเภทเกี่ยวพาราสี (ผญาเกี่ยวหรือผญาเครือ) และประเภทเบ็ดเตล็ด ดังที่จารุวรรณ ธรรมวัตร (2525) ได้กล่าวว่า ผญาเกิดขึ้นพร้อมกับประเพณีลงช่วง ประเพณีลงครกกระต๋องดำข้าว ประเพณีลงแขก ประเพณีการอ่านหนังสือผูก ประเพณีการเล่นหมอลำ อันเป็นภาพวิถีชีวิตคนอีสานในอดีตที่สูญหายไปแล้วในปัจจุบันที่เหลืออยู่ก็เพียงการเล่นหมอลำเท่านั้น ผญาอีสานที่ใช้ในภาพชีวิตบางส่วนที่หายไป ในปัจจุบันเนื้อหาของคำผญาเหล่านั้นได้มีการกล่าวถึงและบันทึกไว้บนสื่อสังคมออนไลน์อีกครั้งดังที่ปรากฏในปัจจุบัน

ด้านกลุ่มผู้ใช้และช่องทางการใช้ กลุ่มผู้ใช้ Gen Z (ช่วงอายุระหว่าง 9 – 26 ปี) Gen Y (ช่วงอายุ 27 - 41 ปี) Gen X (ช่วงอายุ 42 - 56) Baby Boomer (ช่วงอายุ 57 – 75 ปี) ผู้อาวุโสช่วงอายุ 76 ปี ขึ้นไปโดยประกอบด้วย พิธีกร ผู้นำประเพณี หมอลำ นักร้อง นักแต่งเพลง นักปราชญ์ นักวิชาการ นักวิจัย พระสงฆ์ สามเณร นักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ ผ่านช่องทางการใช้ ประกอบด้วย สื่อพิธีกรรม ประเพณี สื่อเพื่อความบันเทิง สื่อเพื่อการศึกษา สื่อสังคมออนไลน์ ดังเช่นที่ปรากฏข้อมูลในงานวิจัยของพรสวรรค์ สุวรรณศรี (2547) ที่ศึกษาการวิเคราะห์คุณค่า การดำรงอยู่ และการสืบทอดผญาอีสาน พบว่า ลักษณะการดำรงอยู่ ได้แก่ การจัดรายการวิทยุและโทรทัศน์ การเขียนตำรา การเขียนกลอนลำ การเทศน์ การพูดคุยกันบางโอกาสงานเลี้ยงต้อนรับ การบายศรีสู่ขวัญ การเป็นวิทยากรบรรยาย และการใช้ผญาผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต

ด้านการใช้ประโยชน์ ใช้ประโยชน์ในการอบรมสั่งสอน ใช้ประโยชน์ในการสร้างความบันเทิง และความเพลิดเพลิน ใช้ประโยชน์ในการสืบทอด อนุรักษ์วรรณกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้ประโยชน์ในการรณรงค์ เผยแพร่และการประชาสัมพันธ์ ใช้ประโยชน์ในการเป็นเครื่องมือให้การศึกษาและถ่ายทอดความรู้ ใช้ประโยชน์ในการแสดงความผูกพันของวิถีชีวิตในสังคมเกษตรกรรม ดังที่จารุวรรณ ธรรมวัตร (2525) ได้กล่าวว่า ผญาเป็นบทกวีที่รุ่งโรจน์ในวันวาน แต่กลับเลือนรางในปัจจุบัน ยุคที่มหาชนได้เรียนหนังสือตามแผนการศึกษาภาคบังคับ แต่บ่าวสาวยุคใหม่ไม่รู้ว่า ผญา คืออะไร ดังผญาพยากรณ์โลกในอนาคตไว้ว่า “บัดนี้ กาละนับมือส่วยหลายปีเป็นอันต่างมาแล้ว” ซึ่งแปลได้ใจความว่า โลกมนุษย์ทุกวันนี้ นับแต่วันจะเรียวลง แต่ด้วยคุณค่าและความงามของวรรณกรรมผญาทั้งด้านอันลักษณ์และความหมาย ลูกหลานอีสานจึงควรหวนกลับมาเรียนรู้วรรณกรรมผญาภูมิปัญญาอันทรงคุณค่านี้ให้คงอยู่สืบไป ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม่หลงของเก่า ไม่เมาจองใหม่” ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีคติชนวิทยาของ กิ่งแก้ว อรรถาการ (2519) ที่ได้กล่าวว่า เมื่อมนุษย์สามารถเจริญก้าวหน้าต่อไปเรื่อย ๆ อย่างไม่หยุดยั้ง เหตุใดจึงต้องหันกลับไปศึกษาอดีต อันได้แก่ วิถีชีวิตของชาวบ้านอยู่อีก คำตอบก็คือ “เพราะว่าอดีตเป็นรากเหง้าของปัจจุบัน” มนุษย์สมัยนี้เจริญก้าวหน้าไปอย่างเร่รุด ทั้งนี้ก็เพราะได้อาศัย “กองทุน” ที่บรรพชนมอบให้ต่อ ๆ กันมา กองทุน คือ ความสำเร็จของชนรุ่นก่อนซึ่งได้ก่อตัวและเพิ่มพูนขึ้นมาเป็นทอด ๆ ตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ ความสำเร็จของมนุษย์ยุคหนึ่ง ๆ มิใช่ยุติลงเพื่อเก็บไว้เป็นพิพิธภัณฑ์แห่งอดีต หากกลายเป็นกองทุนอันมีชีวิตชีวาสำหรับความสำเร็จในยุคต่อ ๆ มาที่ปัจจุบันใช้คำว่า “ทุนทาง

วัฒนธรรม” ที่นำคุณค่าแห่งภูมิปัญญาในอดีตมาศึกษาสืบสานและต่อยอดให้เหมาะสมกับวิถีชีวิต สังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- กมลมาลย์ คำแสน. (2542). *การศึกษาภาษาชาติอีสานตามแนวทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรมเพื่อการสอนวรรณกรรมท้องถิ่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กิ่งแก้ว อัดถาการ. (2519). *คติชนวิทยา*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศน์ กรมการฝึกหัดครู.
- จักรพงษ์ ปุณชันธุ์. (2555). *การศึกษาภาษาและวัฒนธรรมจาก "คำผญา": กรณีศึกษาในเขต อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จังหวัดสกลนคร.
- จารุบุตร เรืองสุวรรณ. (2520). *ของดีอีสาน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2525). *ผญาบทกวีของชาวบ้าน*. กาฬสินธุ์: จินตทัศน์การพิมพ์.
- ซองดูฮี CHANNEL. (24 มิถุนายน 2563). *นกเจ้า - เก่ง สยาม [OFFICIAL MV] [Status update]*. สืบค้น 21 กันยายน 2567 จาก https://www.youtube.com/watch?v=Fa1y6D_3B1s
- ดาวิทย์ พุทธิไสย. (2554). *การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน (ผญา) ในการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บทผญาชาติโบราณอีสาน. [ม.ป.ป.]. สืบค้น 5 ตุลาคม 2567 จาก <http://www.sawanbanna.Bizhat.com /phaya/phaya002.htm>
- บ้านจอมยุทธ. (2543). *วรรณกรรมท้องถิ่น*. สืบค้น 25 มิถุนายน 2567 จาก https://www.Baanjommyut.com/library_7/local_literature/index.html
- ปรีชา พิณทอง. (2528). *ไขภษาชาติโบราณอีสาน*. อุบลราชธานี: ศิริธรรม.
- ปุมผญา ตักศิลาอีสาน. (21 ตุลาคม 2556). *ผญาคำสอน [Status update]*. สืบค้น 25 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.facebook.com/photo?fbid=621723751211665&set=a.598363976880976>
- พรศิริ ศรีอระพิมพ์. (2551). *การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาด้านการแสดงหมอลำผญา จังหวัดมุกดาหาร เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรสวรรค์ สุวรรณศรี. (2547). *การวิเคราะห์ การดำรงอยู่และการสืบทอดผญาอีสาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์ รัตนกุลสาส์น. (2534). *อีสาน: ฉบับลัทธิคณะคำประพันธ์อีสาน*. ขอนแก่น: ศูนย์วัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- วีณา วิสเพ็ญ. (2557). ผลของการเรียนการสอน. ใน ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์ (บรรณาธิการ). *พื้นฟูภูมิปัญญาผญาพาม่วน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). (2562). *รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2561: Thailand internet user profile 2018*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- อารี ถาวรเศรษฐ์. (2546). *คติชนวิทยา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- Kapoor, K. et al. (2018). Advances in social media research: past, present and future. *Information Systems Frontiers*. 20(3), 531-558.
- Zamwiss. (11 พฤศจิกายน 2562). *อัศจรรย์ชีวิตนี้ บ่มี D นำเฟิ่น ฟั่น้องเอย [Status update]*. สืบค้น 30 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.instagram.com/zamwiss?igsh=NWl5Zzlkm3hhbno1>